

KONCERT

- skladba pro jeden sólový nástroj, výjimečně pro několik sólových nástrojů a orchestr
- utvářel se v období hudebního klasicismu ve 2. pol. 18. století v tvorbě Haydna, Mozarta a Beethovena
- na barokní třívětý cyklus se aplikovala sonátová forma a důsledně se začíná propracovávat virtuózní stránka sólového partu
- **nejčastější sólové nástroje:** smyčcové (housle, violoncello),
dechové (flétna, klarinet, hoboj, lesní roh)
klavír/ varhany
- klasický koncert je třívětý: 1. rychle (sonátová forma)
2. pomalu (velká třídílná forma)
3. rychle (rondo)
- v koncertu se objevují 3 základní typy vztahu sólového nástroje a orchestru:
 - 1) sólista vede melodii a orchestr pouze doprovází (zvláště v pomalé větě)
 - 2) hlavní melodii vede orchestr a sólový nástroj pouze doprovází, nejčastěji figuracemi
 - 3) poměr sólového nástroje a orchestru je vyrovnaný, oba mají relativně samostatnou úlohu
- koncerty pro dva a více nástrojů se psaly častěji v období baroka a klasicismu, v 19. století jsou spíše výjimkami (Beethoven: Trojkonzert pro housle, violoncello a klavír nebo Brahms: Koncert pro housle a violoncello)
- období 19. století bylo obdobím velkého zájmu o oslnivou virtuozitu; (kult virtuosa – Liszt, Paganini, Rubinstein)
- vzniká typ tzv. **concerto brillante**, který je zaměřen na uplatnění sólisty v kantilénách i ve virtuózních pasážích (Weber, Chopin: 2 klavírní koncerty – f moll a e moll – je virtuóznější)
- ve 2. pol. 19. století vzrůstá úloha symfonického orchestru, do koncertu proniká symfonismus, mluvíme o typu **symfonického koncertu**; takové psal např. Čajkovský, nebo Rachmaninov
- v krajních případech se koncert stává spíše symfonií než koncertem což platí pro oba Brahsovy klavírní koncerty: d moll a B dur
- ve 20. století vznikají jak velké koncerty, dramaticky vypjaté až symfonické, tak díla drobná a hravá (neobarokizující a neoklasicizující tendence, např. po
-

- barokním způsobu staví proti sobě dvě skupiny B. Bartók: Koncert pro orchestr, W. Lutoslawski)
- zvláštností je Koncert pro dva smyčcové orchestry, klavír a tympány B. Martinů
- v koncertu se objevuje **kadence**: je to virtuózní složka bez průvodu orchestru, umísťuje se před závěr první nebo třetí věty; je druhým provedením, neboť zpracovává témata věty; z hlediska harmonického průtažný 6/4 – D – T, orchestr zastaví proud hudby na zmíněném 6/4, pak následuje sólo, které obvykle končí dlouhým trylkem, do něhož pak vstoupí orchestr D-tou a pokračuje k tónice
- **nejslavnější koncerty 19. století:**
 - Beethoven (C, Hes, c, G, Es)
 - Schumann (pfte: a/ vln: d/ vlc: a)
 - Liszt (pfte: Es, A)
 - Chopin (pfte: f e)
 - Mendelssohn (housle e/ klavír g, d)
 - Brahms (pfte: d, B/ vln: D)
 - Rachmaninov (pfte: g, c, d, fis)
 - Čajkovský (pfte: b, G, Es), (vln: D)
 - Dvořák (pfte g), (vln a), (vlc h)
 - Grieg (pfte: a)
 - Rubinstein: pfte (5), Vln (1), Vlc (2)
 - Saint-Saëns: (pfte 5), (Vln 3), Vlc (Vlc a)
 - Grieg (pfte a)
 - Prokofjev (pfte 6), (Vln 2), (Vlc e, g)
 - Šostakovič (pfte 2), (Vln 2), (vlc 3)
 - Berg (vln 1)

Vysvětlivky: pfte (klavírní), vln (houslový), vlc (violoncello)